

DINO DAY

GAZETKA SZKOLNA 13.

Nr 3.

LUTY 2017

LOKALNE
SKARBY!

NARODOWY
DZIEŃ PAMIĘCI
ŻOŁNIERZY
WYKLĘTYCH

NASZE
KSIĄŻKI

POLSKIE
ZABYTKI

UWAGA!
GWARY

FERIE!

KALENDARIUM

Gdy w lutym
mróz mocno
trzyma, będzie
krótka zima.

21 stycznia Dzień Babci

22 stycznia Dzień Dziadka

11 lutego Światowy Dzień Chorego

14 lutego Dzień Zakochanych

21 lutego Międzynarodowy Dzień Języka
Ojczystego

1 marca Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy
Wyklętych

8 marca Międzynarodowy Dzień Kobiet

19 marca Światowy Dzień Inwalidów i Ludzi
Niepełnosprawnych

20 marca Początek astronomicznej wiosny

27 marca Międzynarodowy Dzień Teatru

Ku pamięci...

Tuż po zakończeniu drugiej wojny światowej w niemieckich obozach koncentracyjnych w niehumanitarnych warunkach pracują i umierają Ślązacy, Niemcy, Żołnierze Wyklęci oraz więźniowie polityczni niewygodni dla władzy komunistycznej. Fakt ten pozostawał przez wiele lat przemilczany.

Kim byli Żołnierze Wyklęci? Dlaczego w okresie PRL-u potraktowano ich jak zdrajców?

Otóż wielu żołnierzy nie uznało "wyzwolenia" Polski przez Armię Czerwoną w 1945 roku i nie złożyło broni. Żołnierze Wyklęci to żołnierze i działacze podziemia antykomunistycznego, którzy nie godzili się na sowietyzację Polski i podporządkowanie jej ZSRR.

1 marca to Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych ustanowiony 3 lutego 2011 roku jako święto państwowe. Żołnierze Wyklęci nazywani również Żołnierzami Niezłomnymi toczyli walkę ze służbami bezpieczeństwa ZSRR, oddziałami NKWD i Smiersza oraz zależnymi od nich służbami bezpieczeństwa w Polsce: Milicją Obywatelską, Urzędem Bezpieczeństwa i Korpusem Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Publicznego

Byli wśród nich żołnierze byłej Armii Krajowej, Narodowych Sił Zbrojnych, organizacji *Niepodległość, Wolność i Niezawisłość* i wielu innych. Ścigani i prześladowani prowadzili nierówną walkę z przerażającą machiną komunistycznego terroru. Bardzo wielu z nich zostało aresztowanych i podanych bestialskiemu śledztwu a potem w sfinansowanych procesach skazanych na karę śmierci lub długoletniego więzienia. Wielu zostało wywiezionych w głąb Związku Radzieckiego i nigdy już stamtąd nie powróciło, groby wielu z nich do dziś pozostają nieznanne. Na paradoks historii zakrawa fakt, że trafiali do tych samych więzień, w których byli przetrzymywani w czasie wojny przez Niemców.

Historia Żołnierzy Wyklętych jest wciąż żywa. 28 sierpnia 2016 roku odbył się uroczysty pogrzeb Danuty Siedziakówny, "Inki", która jako sanitariuszka i łączniczka 5. Wileńskiej Brygady AK, podjęła służbę w oddziale majora Zygmunta Szendzielarza, "Łupaszki". Jej szczątki zostały uroczystie pogrzebane 70 lat po tragicznej śmierci, na którą została skazana przez

władze PRL. W 28 sierpnia 1946 roku wykonano na niej wyrok poprzez strzał w głowę. 17-letnia bohaterka nie wydała swoich przyjaciół, a w ostatnim liście do babci napisała: *Zachowałam się, jak trzeba.*

Szktobiemy ziemniaki, pyry czy kartofle?

JĘZYK POLSKI – JEDNAK OBCY?

W związku ze zbliżającymi się feriami, dokonaliśmy przeglądu województw w Polsce. Nasz kraj jest bardzo różnorodny pod względem językowym, kulturowym, przyrodniczym i kulinarnym. Jego bogactwo wynika z procesów historycznych, które niosły za sobą migracje ludności. Rozwój dialektów polskich, a więc języka ludności wiejskiej danego regionu, kształtował się od początków polskiej państwowości i trwa do chwili obecnej, aczkolwiek zauważa się postępujący zanik dialektów na rzecz uniwersalnego języka ogólnopolskiego. Aby zrozumieć, na czym polegają terytoriane odmiany języka polskiego, musimy zapoznać się z poniższymi terminami:

- ✓ regionalizm – wyraz lub inny element języka (forma gramatyczna, konstrukcja składniowa, postać fonetyczna) charakterystyczna dla danego regionu kraju, najczęściej wielkiego miasta. Najbardziej wyraziste są różnice w słownictwie, np. w Warszawie mówi się *napoleonka*, z kolei w Krakowie *kremówka*;
- ✓ gwara to język ludności wiejskiej z niewielkiego terytorium, najczęściej kilku lub kilkunastu wsi np. *gwara podahalańska*;
- ✓ dialekt – język ludności wiejskiej jakiegoś regionu, kraju.

Mówiąc o odmianach regionalnych języka, nie mogliśmy ominąć kwestii gastronomicznych. Obecnie w mediach i programach telewizyjnych zwraca się uwagę na kuchnię regionalną, a wiele restauracji stara się odtworzyć zwyczaje

kulinarne, na przykład z czasów przedwojennych.

PRZEGLĄD WYBRANYCH WOJEWÓDZTW

Województwo Zachodniopomorskie – Nasz Dom

Jedną z oryginalnych atrakcji województwa zachodniopomorskiego jest Jezioro Turkusowe. Swoją niespotykaną barwę zawdzięcza kredzie pozostałej po kopalni, która znajdowała się w jego miejscu przed II Wojną Światową. Widoczne zdjęcie zostało zrobione z Piaskowej Góry – świetnego punktu widokowego na jezioro i okolice znajdującą się w Wolińskim Parku Narodowym. Będąc w pobliżu nie można zapomnieć o odwiedzeniu 400-letniego dębu Prastarego, którego obwód mierzy ponad 7 metrów.

Jezioro Turkusowe ma swojego bliźniaka w Szczecinie – Jezioro Szmaragdowe, którego nazwa była zainspirowana podobną historią powstania, a w jego sąsiedztwie również znajduje się punkt widokowy – Wzgórze Widok, z którego rozpościera się zapierająca dech w piersiach panorama miasta.

Ilustracja 2: Filharmonia Szczecińska

Będąc w stolicy województwa, nie sposób przejść obojętnie obok jednego z najnowszych, a jednocześnie najciekawszych budynków – Filharmonii Szczecińskiej. Nietypowa architektura, powstała w 2014 roku na miejscu przedwojennego Konzerthausu. Najlepszą porą na zobaczenie go z zewnątrz jest wieczór, kiedy elewacja zaczyna być podświetlana różnymi barwami światła, w zależności od okazji.

Reprezentacyjną część Szczecina stanowią Wały Chrobrego, tworzące nad Odrą tarasy widokowe o długości 500 m. Sąsiadują one z budynkami użyteczności publicznej o monumentalnej architekturze, takimi jak Gmach Główny Muzeum Narodowego, Gmach Akademii Morskiej i Gmach Urzędu Wojewódzkiego.

Szczecin stanowił siedzibę książęcą, dzięki czemu w mieście powstał Zamek Książąt Pomorskich.

Pomorskich.

Szczecin jest miastem z młodą, 60-letnią historią polską, a mimo to „dorobił się” już pierwszych tradycyjnych przysmaków. Jednym z nich jest znany wszystkim szczecinianom pasztecik z ciasta drożdżowego z różnymi typami nadzienia. Od 2010 roku produkt ten został wpisany na listę produktów tradycyjnych, a nawet 20 października uzyskał swój własny dzień zwany dniem pasztecika szczecińskiego. W Polsce popularny jest także inny, szczeciński produkt tradycyjny – Paprykarz szczeciński, który w latach 60. XX w. został opracowany, dzięki inspiracji afrykańską potrawą czop-czop. Obecnie, wbrew nazwie, konserwa nie jest produkowana w mieście.

W stolicy regionu można nie tylko zjeść, ale też bawić się na niepowtarzalnej imprezie – Dniach Morza, święcie marynarzy, żeglarzy i innych ludzi związanych z morzem. To świetna okazja do zwiedzenia największych na świecie żaglowców i innych okrętów.

Osoby, które chcą być bliżej historii regionu, powinny udać się na organizowany, co roku, Festiwal Wikingów w Wolinie. Jest prawdopodobnie największą tego typu imprezą w tej części Europy. Podsumowując, podczas urlopu czy wakacji warto zwiedzić wciąż rozwijające się województwo zachodniopomorskie, gdyż jest ono wypełnione pięknymi lasami i zabytkami.

W naszym regionie dominuje język ogólnopolski, podobnie jak w województwie lubuskim, dolnośląskim, w zachodnio-północnej części województwa pomorskiego oraz w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Otóż na ziemiach zachodnich i północnych (historycznie polskich), które przed II wojną światową należały do Niemiec, a na mocy układu jałtańskiego zostały przyznane Polsce w rekompensacie za zabrane przez ZSRR ziemie wschodnie, znalazła się po 1945 roku oprócz ludności miejscowej (polskiej i niemieckiej) ludność z różnych stron Polski (z jej obszaru przedwojennego). Po pierwsze, byli to repatrianci (czy raczej ekspatrianci) z obszarów II Rzeczypospolitej położonych na wschód od Bugu, czyli z dawnych Kresów Wschodnich. Po drugie, byli to osadnicy głównie z Polski centralnej (Kielecczyzna, Sandomierskie) i południowej (Podkarpacie), rzadziej z innych stron (np. z Mazowsza). Po trzecie, na ziemie te zostali przymusowo przesiedleni z pogranicza południowo-wschodniego Ukraińcy i Łemkowie (w ramach akcji „Wisła”). W związku z takim stanem rzeczy, ludność osiadła na nowych terenach posługiwała się

językiem ogólnopolskim i unikała regionalizmów, chociaż i tu znajdziemy odstępstwa. Dla przykładu podam, że w latach 90. XX wieku używane przez szczecinian były słowa: *many* (mężczyzna), *szmula* (dziewczyna), *cynki* (eleganckie buty, lakierki), które obecnie występują sporadycznie.

W tym miejscu chciałabym jeszcze wspomnieć o książce Ingi Iwasiów pt.: *Bambino* nominowanej do Nagrody Nike. Utwór opowiada o losach bohaterów przybyłych do powojennego Szczecina. Przedstawia, w jaki sposób ludzie reprezentujący różne narodowości, starali się tutaj zakotwiczyć i ułożyć sobie życie od nowa.

Ważnym, choć może mało znanym pisarzem literatury fantazy jest Artur Baniewicz ze Stargardu. Do tej pory wydał cykl o czarokrażcy Debrenie z Dumayki: *Smoczy pazur* (2003), *Pogrzeb czarownicy* (2003), *Gdzie księżniczek brak cnotliwych* (2004). Ponadto napisał kilka powieści sensacyjnych: *Drzymalski przeciw Rzeczypospolitej* i *Góra trzech szkieletów*.

NATALKA RZ.

K. I. Gałczyński

składa życzenia „KURIEROWI“

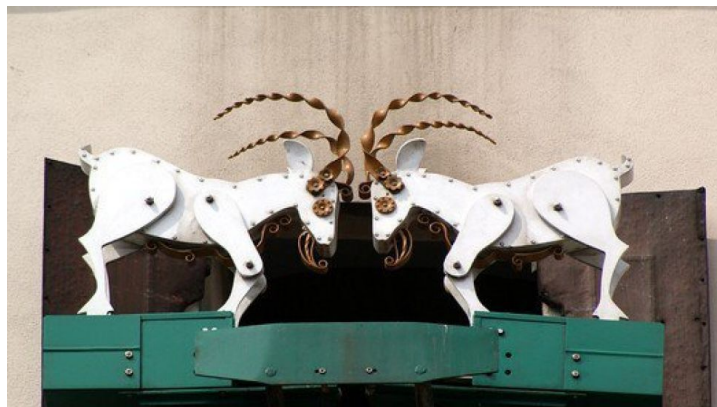
Z okazji 1000 numeru „Kuriera Szczecińskiego” otrzymaliśmy życzenia od znanego poety K. I. Gałczyńskiego, który załączył specjalnie dla „Kuriera” napisany wiersz p. t. „Szczecin”.

SZCZECIN

Tutaj mój port; tu stońce mam na czole
i dom i sad i kota — me do wiary!
Natalia na werandze Kira w szkole
A babci chodzą sny pod okulary

Nad klombem ptaka cień przefrunął mądry
Gryze w rękopisie moin epopeja.
Dobrze mi tu Turcja wiatr od Odry,
odurzający i zwycięski jak nadzieja

K. I. Gałczyński

WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Sercem Wielkopolski jest Poznań, w którym możemy zobaczyć wiele ciekawych miejsc:

Stary Rynek;

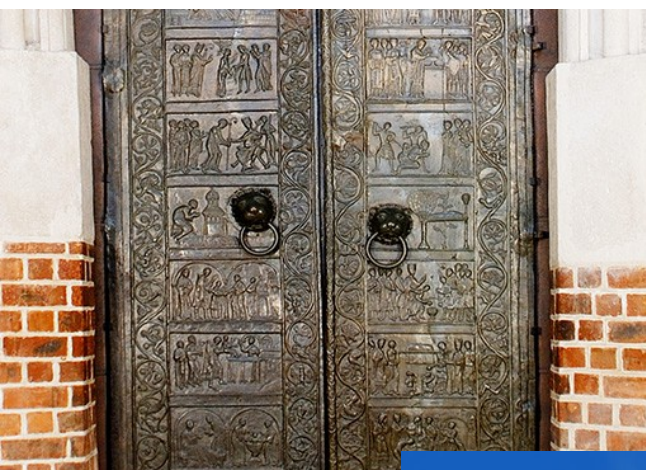
Renesansowy Ratusz;
Bazylika Archikatedralna Świętych Apostołów Piotra i Pawła
Rogalowe Muzeum
Nowe Zoo
Jezioro Maltańskie

Należy wspomnieć, że przez Poznań przebiegają trasy turystyczne, które warto przemierzyć: Trakt Królewsko-Cesarski, Szlak Piastowski, Szlak Romański, Trasa Kórnicka oraz Wielkopolska Droga św. Jakuba.

Sama Wielkopolska oferuje turystom szereg różnych atrakcji. Nie brakuje tu pięknych tras rowerowych, jezior ani niesamowitych widoków w Dolinach Warty i Odry.

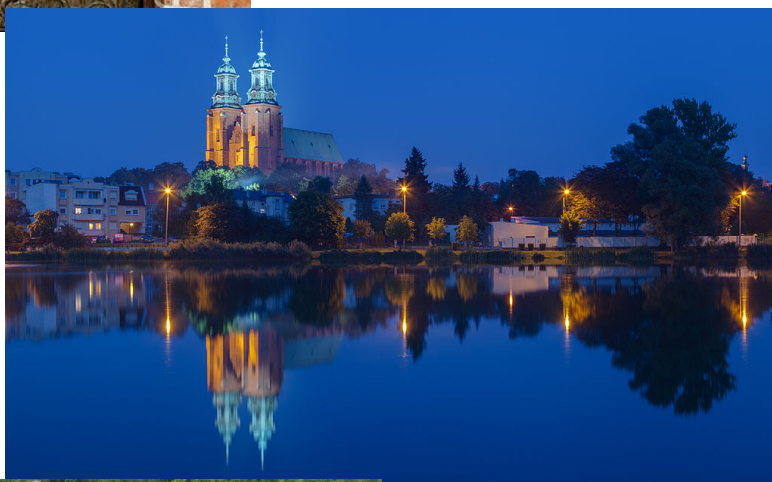

Warto też odwiedzić Gniezno, które zachęca bogactwem zabytkowej architektury.

Drzwi Gniezdzińskie

Widok na Katedrę Gnieźnieńską

Pozostałe regiony wielkopolski kryją w sobie inne niespodzianki, o których chciałabym opowiedzieć.

Barokowy Pałac Raczyńskich w Rogalinie, który w swojej zbiorach ma prace m.in. Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Leona Wyczółkowskiego.

Jwara poznańska

nawarka – zupa
zalewana mlekiem
sznytki – kanapki
leberka –
wątrobianka
kakał – kakao
szczun – chłopak
bimba – tramwaj
sklep – piwnica
weka – zaprawy
damasceny –
śliwki węgierki
calki – cały
warzyć – gotować
rumpuć – gęsta
zupa jarzynowa
pyry – ziemniaki
gzik – biały ser ze śmietaną
korbol – dynia
obleczona –
ubrana
kluk – nos
bryle – okulary
wymarać –
poszukać
rozlyrany –
rozchwiany
famula – rodzina
ryczka – taboret
limo – guz
chabas – mięso
chochla – łyżka
wazowa,
ejber – łobuz
gibać się, gibnąć się
– kołysać się
haczka – motyka
heklować –
szydełkować
jupka – kurtka
kejter – pies, kundel
klejdry – plotki
łaczk – obuwie
domowe
lajsnąć – sprawić
sobie coś, kupić
land – wieś
latoś – tego roku
rojber – nicpoń,
łobuziak
ryczka – taborek
szabel, szabelek –
fasolka szparagowa
szajba – obłęd, bzik
sznupa – twarz
trzewiki – buty
wiks – lanie, bicie

Parowozownia Wolsztyn była ostatnim obiektem w Europie, gdzie parowozy wykorzystywano do prowadzenia regularnych przewozów pasażerskich.

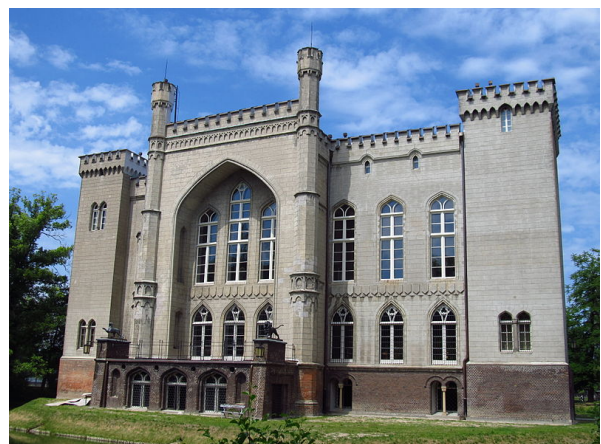

Muzeum Roberta Kocho, który był laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny w 1905 r. za badania nad gruźlicą.

Zamek w Kurniku, w którym mieści się jedna z najstarszych bibliotek w Polsce – została założona w 1826. W jej księgozbiorach znajdują się m.in rękopisy Adama Mickiewicza.

Zamek w Rdzynie

W Wielkopolsce utrzymały się różne zwyczaje. W *Boże Rany*, czyli w Wielki Piątek osoba, która wstanie najwcześniej, smaga po nogach śpiących domowników.

Żandary w Poznaniu, w Mosinie i Przyprostyni i innych miejscowościach pod Poznaniem - *Siwki*, a więc korowód przebierańców, którego uczestnicy śpiewają ludowe piosenki oraz smarują sadzą przechodniów lub chłostają witką po nogach.

Noc świętojańska – noc Kupaly obchodzona z 23 na 24 czerwca. Zgodnie z tradycją w ten noc wszystkie panny puszczały w nurt rzeki wianki, aby wywróżyc sobie przyszłość.

Rogale świętomarcińskie są związane z legendą o świętym Marcynie. Święty Marcin jest przedstawiany jako rycerz na białym koniu, który rozdziera swój płaszcz i oddaje połowę biednemu. Legenda mówi, że pewien cukiernik znalazł podkowę, którą zgubił koń świętego Marcina. Zainspirowany, uformował ciasto na kształt

podkowy, ozdobił migdałami, upiekł i rozdał rogalie biednym na wzór świętego. Według kart historii rogalie jako świętomarcińskie narodziły się właśnie 11 listopada 1891 roku, kiedy proboszcz parafii św. Marcina w Poznaniu wzywał wiernych do naśladowania dobroci i ofiarności świętego. Jego apel trafił do serca cukiernika Józefa Melznera, który przekonał swojego szefa. Już upieczone rogalie bogatsi kupowali, a biedni otrzymywali za darmo.

Kuchania Wielkopolska to przede wszystkim potrawy z ziemniaków, a więc kluski z surowych ziemniaków (szare kluchy okraszone skwarkami), kluski z gotowanych ziemniaków (szagówki), pyzy poznańskie (kluchy na łąchu), placki ziemniaczane (plyndze), ziemniaki w łupinach z twarogiem (pyry z gzikiem), kluski kładzione (kluski zaparzane). Ponadto na wielkopolskich stołach króluje kaczka i czernina. Popularnym deserem są szneki (drożdżówki z glancem) oraz marcińskie rogalie.

Gwara poznańska to gwara miejska, którą posługiwali się mieszkańcy miasta i okolic od XIX wieku. Jest ona swoistą mieszanką języka ogólnopolskiego, wielkopolskich gwar ludowych oraz germanizmów z okresu zaboru pruskiego. Do dziś stanowi o odrębności kulturowej Poznania.

DOMINIKA Z.

Oto fragment Małego Księcia przetłumaczony na gwara wielkopolską przez Juliusza Kubela.

go. Staniesz się do mnie ale jedynym jedynącym na świecie...

— Tej, bo zacznom kapować — powiedział Książe Szaranek. — Jezd tyż takie kwicie... Chyba mnie oswoilo...

— To może polegać na prowdzie — potwierdził lis. — Rozmaite rzeczy można trafić na Ziymy.

— To nie na ty Ziymy — powiedział Książe Szaranek.

— Na innej planecie?

— A jak!

— Czy na ty planecie są borowi, co blychają do stworów?

— Mi się zdaje, że nie.

— Tej, to jezd ale ciekawe. A kury chocioż są?

— Ni ma.

— Nic na świecie nie jest tak, jak się noleży — westchnął lis.

Ale się cofnął nazod do tego, o czym mówili wcześni:

— Moje życie jest jednakie dziyń w dziyń. Jo patrze, żeby chapnąć kury, a ludzie żeby chapnąć mnie. Każda kura jezd tako sama i ludzie tyż są jeden podany na drugiigo. Więc jezd mi ździebko nie w klukę. Jak ty mnie zaś oswoisz, to to bydzie, jakby ekstra klara zaświycila. Na sluch będę poznawol twoje szoranie giyrami, jak idziesz, bo

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Jest jednym z najmniejszych województw w Polsce i posiada aż dwie stolice Zieloną Górę i Gorzów Wielkopolski.

Co ciekawego można tam zobaczyć?

Pomnik Jezusa Chrystusa w Świebodzinie.

Międzyrzecki Rejon Umocniony, MRU-system umocnień stworzony przez Niemców w latach 1934–1944. Polecam zwiedzenie go dla fanów militari. Znajduje się on w Międzyrzeczu.

Pozostałości średniowiecznego zamku obronnego w Międzyrzeczu wzniesionego na rozwidleniu rzek Obry i Pruiny. Warownia ta wzniesiona została w połowie XIV wieku z polecenia ówczesnego króla Polski - Kazimierza Wielkiego.

Lubuskie winnice i pasieki.

Muzeum lalek w Zielonej Górze.

Zielona Góra słynie z licznych kabaretów. W mieście odbywa się kilka festiwali muzycznych i kulturalnych m.in. Dni Kultury Żydowskiej, Festiwal Folkloru, Festiwal Kabaretu, Festiwal Filmowy Kino Poza Kinem, Filmowa Góra, Festiwal Rock Nocą, Różne Jazz Festiwal i Quest Europe.

Co roku w Zielonej Górze odbywa się winobranie.

Z kolei w Kargowej, obchodzone jest *Święto Czekolady*, w trakcie którego można zwiedzić fabrykę czekolady. Pierwsza fabryka czekolady, kakao i wyrobów cukierniczych

o nazwie *Carl Lichtenstein-Schokoladen Kakao und Zuckerwarenfabrik* należała do Carla Lichtensteina-żydowskiego przemysłowca przybyłego z Koblencji. Produkcja wyrobów cukierniczych oraz początek zakładu sięga 1912 roku, a prace przy wyrobach były wykonywane ręcznie. Następnym zarządcą zakładu został Fritz Deig, który prowadził produkcję karmelków i czekolady w wielkości 100 ton i zatrudniał 40 osób. W roku 1949 fabryka została przedsiębiorstwem państwowym produkującym karmelki. W 1962 roku na terenie Kargowej powstał II oddział fabryki produkujący pomadki mleczne. W 1967 roku ówczesne przedsiębiorstwo pod nazwą *Fabryka Cukrów Dąbrówka* - jako zakład wszedł w skład *Wielkopolsko-Lubuskich Zakładów Przemysłu Cukierniczego Goplana* w Poznaniu. W 1994 roku zakład został sprywatyzowany, a nowym właścicielem została firma *Nestle*, która zarządza zakładem do dziś.

MARTA M.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

siedzibą władz województwa są Katowice. Województwo śląskie jest jedynym województwem w Polsce, w którym jest więcej miast na prawach powiatu (19) niż powiatów (17).

Beskid Śląski jest terenem turystycznym. Znajdują się tu liczne ośrodki sportów zimowych, a także bazy turystyczne

Gwara śląska

bicz – bat
 błozna robić z kogo
 – kpić z kogo
 bodej! –
 niemożliwe!
 cera – córka
 chladać, chledać –
 szukać
 chojka – choinka
 cielok – cielę
 doczkać – zaczekać
 du dóm, du dómu –
 do domu
 dziol – część
 dziywczym –
 dziewczyna
 galotki – spodeńki
 gospodzin – pan,
 zwierzchnik
 hajer – górnik
 hycel – urwis,
 obwieś
 jegła – igła
 kłomoty – rzeczny
 lice – policzek
 lónty – odzież
 mamulka – matka
 maszynki – zapalki
 oblyc sie – ubrać się
 paniczka – pani
 panoczek – pan
 po émi – po ciemku
 pojcząć – pożyczyć
 potwora – łobuz,
 urwis, oferma
 rada mieć – kochać
 rozegnać –
 rozpędzić
 roztomańty –
 rozmaity
 rozwidniok – świt
 rożygać (światła) –
 zapalać
 rychli – prędzej,
 wcześniej
 rychtować –
 porządkować
 siedlok – rolnik
 staro – żona
 stary – mąż
 szkrobać
 (ziemniaki) – obierać
 tatulek – ojciec
 trześnia – czereśnia
 utropióny –
 zmęczony
 uwarzić – ugotować
 wadzić sie – kłócić
 się

oraz szlaki turystyczne (Bielsko-Biala, Szczyrk, Wisła, Istebna, Korbielów czy Ustrón).

Spragnieni kultury i historii turyści mogą zwiedzać Państwowe Muzeum Zamkowe w Pszczynie z rezerwatem żubrów, Zamek Piastowski w Gliwicach i Rybniku, zespół klasztorno-palacowy w Rudach i Wodzisławiu, Muzeum Okręgowe w Bielsku-Białej, Muzeum Fauny i Flory w Jaworzu, radiostację gliwicką – miejsce prowokacji hitlerowskiej w przeddzień II wojny światowej lub podążać Szlakiem Architektury Drewnianej.

Na obszarze regionu znajdują się także zamki – w Bielsku-Białej, Będzinie, Chudowie, Lublińcu, Podzamczu koło Ogrodzieńca, Olsztynie koło Częstochowy.

Ośrodkami religijnymi są zabytkowe np. klasztor na Jasnej Górze w Częstochowie, bazylika w Piekarach Śląskich, bazylika w Pszowie oraz sanktuarium w Turzy Śląskiej.

Ponadto wiele jest zabytków przemysłowych, wśród których najslawniejsze to Skansen górniczy *Królowa Luiza* i Skansen podziemny *Guido* w Zabrze, Zabytkowa Kopalnia Srebra i Sztolnia Czarnego Pstrąga w Tarnowskich Górach, Dom Tkacza i Muzeum Techniki i Włókiennictwa w Bielsku-Białej, Tyskie Browarium w Tychach. Jedyne w Polsce Muzeum Górnictwa Węglowego

w Zabrze. Zabytki przemysłowe scala Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego.

Planetarium Śląskie w Chorzowie.

Największe i jednocześnie najstarsze obserwatorium astronomiczne oraz planetarium w naszym kraju. Założone w połowie lat 50. ubiegłego wieku, znajduje

się na terenie Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku. Przed budynkiem w kształcie kopuły, stoi pomnik Mikołaja Kopernika, który jest patronem tego ważnego dla polskiej nauki budynku. Wewnątrz, przez ponad dwutonowy projektor, możemy odtworzyć obraz nieba z dowolnego miejsca na Ziemi.

Kościół Znalezienia Krzyża Świętego w Wiśle.

Kościół znajduje się w Wiśle Głębcach. Stanowi oryginalne połączenie tradycji z nowoczesnością. Jego korpus główny wybudowany został w 1983 roku. Żelbetonowa budowla nakryta jest gontowym, opadającym niemal do ziemi dachem. Do tej nowoczesnej konstrukcji dostawiono drewnianą XVI-wieczną wieżę kościoła przeniesioną z Połomi koło Wodzisławia Śląskiego. Całość tworzy niespotykane połączenie.

Muzeum Haliny Poświatowskiej

Oddział Muzeum Częstochowskiego, przedstawiający życie i twórczość poetki i mieszczący się w jej dawnym domu. Muzeum otwarto w 2007 roku. W trzech salach zgromadzono zdjęcia, listy i książki, zaprezentowano wiersze poetki. Dwie sale poświęcono twórczości Haliny Poświatowskiej, jedną jej życiu prywatnemu.

LEGENDA O ROGALACH GLIWICKICH

W ten dzień w Gliwicach aż wrzało. Wszyscy gliwiczanie mówili ciągle o nadchodzącym wydarzeniu. W końcu nie co dzień król przyjeżdża do Gliwic. A tak się składa, że za kilka dni przez miasto miał przejeżdżać sam król Jan III Sobieski wraz ze swymi oddziałami. Armia zmierzała do Wiednia oblężonego przez Turków. Z tej okazji wszyscy mieszkańcy pragnęli przygotować wspaniały prezent dla monarchy.

W tym dniu jeden piekarz imieniem Stefan, przed starszyzną cechu zdawał egzamin na majstra, dlatego pragnął zrobić coś nowego, co wszyscy zapamiętają.

- Ale co tu zrobić? - zastanawiał się gorączkowo - Mamy XVII wiek! Już tyle rzeczy stworzono.

Stefan całe dni spędzał w kuchni, gorączkowo rozmyślając. Pewnego dnia, gdy skończyła mu się mąka, a młyn był już zamknięty, poszedł do sąsiada, piekarza Edmunda, aby pożyczyć mąkę.

- Dobry wieczór Edmundzie. Mógłbym pożyczyć od ciebie mąkę? Ja moją wyczerpałem, bo widzisz, jutro zdaję cech, a nie mam pomysłu, co przedstawić - powiedział Stefan

- O, to musisz coś dobrego przygotować - powiedział, wręczając Stefanowi brakujący produkt - wypada dobrze wypaść. A w ogóle słyszałeś o królu? Na pewno słyszałeś, wszyscy o tym mówią.

- O kim? Cały czas spędzam w kuchni, nie jestem na bieżąco z wiadomościami.

- Pojutrze przyjeżdża przez Gliwice król. Jedzie do Wiednia, który jest oblężony przez Turków.

- Jedzie walczyć z Turkami?!

- Na to wygląda.

- Dziękuję Edmundzie za te wieści. Szkoda tylko, że to nie pomoże mi w zadaniu.

Stefan wrócił do domu i kontynuował próby upieczenia nowego przysmaku. Niestety bezowocnie. Zmęczony postanowił położyć się spać. Wtedy przyśnił mu się dziwny sen. Zobaczył króla Turcji pod Wiedniem. Zobaczył symbol Turcji i nagle... go oświeciło. Wskoczył z łóżka jak oparzony i pobiegł do kuchni. Z samego rana młody piekarz udał się na egzamin. Przed Starszymi Cechu przedstawił swoją nową recepturę. Swój nowy przepis. Pokazał im Chrupiące półksiężycy, które żartobliwie nazwał rogalami.

- Te „Rogale” stworzyłem, aby upamiętnić pobyt naszego cudownego króla, w naszym mieście, w Gliwicach, a w kształcie wypieku –półksiężycu- chciałem podkreślić przyszłą porażkę Turków.

Wszystkim rogaliki bardzo posmakowały, a starsi piekarze kazali wszystkim wyrobnikom z miasta upiec jak najwięcej smakolyków według receptury Stefana. Mieli przygotować ich tyle, aby można było nimi poczęstować całą husarię towarzyszącą królowi w podróży. W każdej kuchni w całym mieście zapanował wielki harmider. Piekli wszyscy ludzie trudniący się tym zawodem. Pomagały również kobiety, jak i wiele dzieci. Wszyscy chcieli pomóc przygotowywać przysmaki dla króla.

Kiedy król już przyjechał, został obdarowany przeróżnymi darami, jednak najbardziej posmakowały mu wypieki. Władca był nimi zafascynowany, w końcu słyszał z zamilowania do dobrej kuchni.

- Kto przygotował ten specjal? - zapytał - Z pewnością jakiś wspaniały piekarz albo cukiernik znany w całej okolicy – pomyślał. Wtedy starsi piekarze przypomnieli sobie, że zapomnieli przyznać Stefanowi patent

mistrzowski, mimo iż wszystkim gliwiczanom, jak i samemu królowi, smakowały jego rogalce. Koniec końców Stefan otrzymał nie tylko patent, ale i uznanie miejskich rajców. Sam Jan III Sobieski kazał go wcielić do swojej ekipy kwatermistrzowskiej, aby wypiekał przepyszne smakolyki dla jego armii. Od tego czasu wszyscy gliwiccy piekarze i inni wyrobnicy bardziej przykładali się do swojego rzemiosła, pamiętając swojego sąsiada Stefana, który przed laty był zwykłym, przeciętnym uczniem, a teraz przygotowuje smakolyki dla króla Polski.

Kuchnia województwa śląskiego to nie tylko typowe potrawy jak: rolady z kluskami i modrą kapustą, wodzionka czy hekele. To także kuchnie regionalne - jurajska, zagłębiowska, beskidzka oraz dziesiątki mniej znanych dań: gałuszki, gęsie pipki, kućmok i kurzina.

Jakie ma cechy dialekt śląski? Myślę, że najlepiej zobaczymy to na przykładzie wiersza Jana Brzechwy pt.: *Pan Hilary*.

Pan Hilary

Loto, tyro pan Hilary. Na dekel mu piero
Bo kajś ten boroczekpodziół swoje brele.
Szuko w galotach, szaket obmacuje,
Obaloszczewiki, psińco znajduje.
Bajzel w szranku i w byfyju
Teraleci do antryju.
"kurde" - ryczy - "kurde bele!
Ktoś mi rombnołmoje brele!"
Wywraço leżanka i pod niom filuje,
Borok siewnerwio, gnatów już nie czuje.
Szturcho w kachloku, kopie wkredynsie,
Głaca spocona, cały sie czynsie.
Pierońskie brele naamyn kajś wcisnyło
Za oknym już downo blank sie sciyminiło
Dožadła loroz zaglondo Hilary
Aż mu po puklu przefurgly ciary.
Spoziyro na kichol, po lepie sie klupnoł,
Bo znajdly sie brele - te, cotak ich szukoł.
Czy to niy jest gańba? -Powiydzcie sami,
Miećbrele na nosie a szukać pod ryczkami?

JAKUB Z.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Sercem województwa małopolskiego jest dawna stolica Polski Kraków.

Atrakcje turystyczne to: Stare miasto w Krakowie, Kopalnia Soli w Wieliczce, były nazistowski obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, a także najwyższe polskie góry – Tatry oraz miasto Zakopane, nazywane zimową stolicą Polski.

W kuchni małopolskiej można dostrzec wpływy w kuchni austriackiej, której zawdzięczamy salceson – przekąskę z mięsa wieprzowego, podawaną z sosem musztardowym, a także sznycel wiedeński. Oddziaływania tej kuchni widoczne są również w deserach. Krakowscy zaborcy przekazali nam m.in. Piszinger – wafel przekładany pyszną kakaową masą oraz tort Sachera.

Gwara góralska.

baca pasterz
baciarka- zabawa
bedom - będą
boskać- całować
bryndza 'ser owczy
solony
chałpa -dom
ciupaga 'góralaska
laska z toporkiem;
copka-czapka
dudki- pieniądze
filcoki- gumowe
buty
flasecka-flaszka
frajerka –kochanka
gacie – spodnie
gazdostwo
gospodarstwo
wiejskie;
gornecek- filiżanka,
kubek
grule- ziemniaki
jodło -jedzenie
krzciny chrzciny
leber –leń
łukulory –okulary
łowce –owce
piknie - pięknie
przyzeńić się
'ożenić się z kimś
przyśpiywka 'krótka
piosenka ludowa
wykonywana
przy
akompaniamencie
pujdomy -
pójdziemy
rondel- duży garnek
serdak 'kożuszek
bez rękawów
noszony na Podhalu
zimą i latem'
toniec góralski
taniec góralski
ucenstujemy –
poczestujemy
warzyć - gotować
wiecerza 'posilek
wieczorny, kolacja
wydać się 'wyjść za
mąż;
ujek – wujek
zdrówkać
'pozdrowiać,
zoduski zaduszki
zynić się 'zawierać
związek małżeński
(o mężczyźnie)':

Do zwyczajowych potraw małopolskich zalicza się maczanekę po krakowsku, którą przygotowuje się z wieprzowiny i pieczywa, podaje się ją zaś z sosem kminkowym (kminek to istotny składnik wielu potraw w tym regionie). Potrawa przypomina hamburgera.

Kolejnym specyficznym daniem jest kaczka serwowana z kaszą i grzybami. Tradycyjnym krakowskim deserem jest z kolei, pamiętająca czasy Anny Jagiellonki, babka grysikowa z bakaliami. Skłonność do kasz, zwłaszcza do kaszy gryczanej, jest w Małopolsce wyjątkowo częsta.

Poza dialektem używanym przez inteligencję, wśród mieszkańców regionu, a zwłaszcza jego południowej części, występują liczne gwary, które różnią się od ogólnonarodowego języka nie tylko wymową,

ale i słownictwem. Najbardziej popularne gwary Małopolski to gwara: krakowska, podhalańska, sądecka, zagłębiowska, żywiecka kielecka (świętokrzyska). Dialekt małopolski charakteryzuje zaśpiew w mowie potocznej. Wymowa krakowska polega na akcentowaniu i wydłużaniu sylab

w wygłosie na końcu frazy, a przy tym mamy do czynienia z intonacją rosnącą np. *Januuusz! Chodźże!*; Ponadto wymowa grup spółgłoskowych *-trz-*, *-strz-*, *-drz-* jest realizowana jako *-cz-*, *-szcz-*, *-dź-*, np. *czy* = czy i trzy, *szczala* = strzała, *dżemać* = drzemać czy formy typu *dej*, *dzisiej*. Często używa się partykuły "że" w trybie rozkazującym np. *Zróbże!*

ZUZANNA S.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

Łódź jest ewenementem na skalę światową. To miasto o historii krótkiej, lecz jakże złożonej i fascynującej. Dla uwidocznienia mozaiki kulturowej miasta wystarczy przytoczyć dane statystyczne, które pokazują, że jeszcze w przededniu II wojny światowej jedynie 55% mieszkańców miasta stanowili Polacy; 34,7% to Żydzi, a 10% Niemcy. To dzięki tej różnorodności prosta osada rolnicza przekształciła się w ośrodek przemysłowy. Niezwykły skład narodowościowy miasta wytwarzał klimat niespotykany nigdzie indziej.

W czasach przedwojennych, na wigilię w województwie łódzkim, spożywano głównie różnego rodzaju pszenne kluski i kasze. Warto zwrócić uwagę, również na zwyczaje bożonarodzeniowe. Okazuje się, że w województwie łódzkim, do dziś, gospodynie wiejskie podają oplatek krowom, jako tym zwierzętom, które były w żłobie przy narodzinach Jezusa.

Od czasów przedwojennych, mieszkańcy wierzyli, że w czasie wieczery wigilijnej do stołu przychodzą duchy zmarłych, co dodawało świątecznej kolacji jeszcze większej niezwykłości i magii. Wiara ludzi w obecność duchów w czasie wieczery sprawiała, że łodzianie (z całego województwa) traktowali ten dzień, jako najlepszy do przepowiadania przyszłości i wróżenia.

Mikrokosmos w Ujeździe

Park Edukacyjno-Rozrywkowy Mikrokosmos w Ujeździe znajdującym się na południowy wschód od Łodzi to wspaniałe miejsce nie tylko dla dzieci, można tu spotkać ogromne figury owadów

Kuferek Reymonta w Łodzi

Kuferek Reymonta to ciekawy pomnik, który został odsłonięty w Łodzi w 2001 roku, przy ul. Piotrkowskiej, słynnym łódzki deptaku.

Manufaktura w Łodzi

Manufaktura w Łodzi to unikalny w skali całej Europy projekt rewitalizacji XIX-wiecznych zabudowań dawnej fabryki włókienniczej Izraela Poznańskiego - potentata łódzkiego.

Manufaktura to największe w Polsce centrum kultury, rozrywki i handlu.

Smaki i smaczki

Smaki i smaczki

Najpopularniejszym daniem powstałym w regionie łódzkim stała się zalewajka.

Inne typowo łódzkie dania to: knedle z truskawkami podane z młodą kapustą, kapuśniak z prażkami, kluski żelazne z żeberkami, śledzie pod pierzynką.

Kluski żelazne

Piernik z marchwi to regionalny produkt, który jako pierwszy z terenu gminy Dmosin w woj. łódzkim został w 2008 roku wpisany na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

MAKSYMILIAN G.

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Województwo podlaskie jest najbardziej zróżnicowanym w Polsce miejscem pod względem etnicznym i kulturowym. Od wieków żyją tu obok siebie Polacy, Białorusini, Tatarzy, Rosjanie i Żydzi. Podlaskie jest regionem o charakterze rolniczym. Uprawia się tu głównie zboża i ziemniaki. Znane i cenione w kraju oraz poza jego granicami są produkty mleczarskie oraz wyroby drobiowe i mięsne. Przemysł województwa to przede wszystkim produkcja i przetwórstwo artykułów spożywczych, produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny, produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, a także produkcja maszyn i urządzeń. Stolicą województwa podlaskiego jest Białystok.

Najcenniejszym zabytkiem Białegostoku na Podlasiu jest cudny, XVIII-wieczny Pałac Branickich stojący w centrum miasta. To wspaniałe barokowe dzieło wybitnych architektów. Pałac białostocki nawiązuje do pałaców królów francuskich, stąd nazywany bywa *Wersalem Północy* czy *Wersalem Podlaskim*.

Kuchnia Podlasia to przede wszystkim prosta kuchnia regionów wiejskich z silnymi wpływami litewskimi.

Wiejskie chleby, kielbasy, sery czy owoce i warzywa to największe naturalne bogactwa, które decydują o smakowitości dań. Słynne na cały kraj są potrawy z ziemniaka: takie jak baba ziemniaczana, kiszka ziemniaczana, kartacze czy placki ziemniaczane.

Smaki Podlasia to także własnoręcznie robione wędliny i mięsa. Do największych przebojów należy wywodzący się z Litwy kindziuk czy palcówka, podsuszana wieprzowa kielbasa oraz dziczyzna, którą podaje się w towarzystwie sosu szyszkowego, przygotowywanego z szyszek

gotowanych w zalewie ziołowej. Do wędlin idealnie pasuje oryginalny w smaku ser Koryciński.

Wytwarzany tradycyjną metodą według starych receptur przez gospodynie z okolic Korycina. Tajemnica produkcji tego sera polegała na zastosowaniu odpowiedniego enzymu, produkowanego jako proszek ze startych, wysuszonych cielęcych żołądków. Obecnie zastąpiono go podpuszką mleczarską. Dostępny jest w wielu wariantach smakowych w zależności od fantazji gospodyni doprawiającej specjał.

Wigilijne danie charakterystyczne dla tego regionu to kutia, postna potrawa złożona z gotowanych ziaren pszenicy z dodatkiem mielonego maku i miodu, a w wersji szlacheckiej nawet z bakaliami. Obecnie często bazą do tej potrawy staje się ryż lub kasza pęczak.

W rejonach województwa podlaskiego dominuje dialekt mazowiecki, jednak często można tu usłyszeć wyrazy pochodzące z gwary białoruskiej i ukraińskiej.

JAGODA K.

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Województwo warmińsko - mazurskie leży w północno-wschodniej Polsce, a jego stolicą jest Olsztyn. Do najciekawszych miejsc województwa należą: Stare Miasto w Olsztynie, Wilczy Szaniec w Gierłozu, Wieża Ciśnień w Giżycku, Wioska Żeglarska w Mikołajkach, Wieża Wodna we Fromborku, Kanał Elbląski, Stare Miasto w Elblągu, Sanktuarium w Świętej Lipce, Twierdza Boyen w Giżycku, Katedra Św. Mikołaja w Elblągu. Do zobaczenia są również dziesiątki innych miejsc.

Warto też odwiedzić Goldap, ponieważ tutaj co roku odbywają się zawody w jeździe na rolkach i nartorolkach, w których każdy może wziąć udział!

Polecam również Międzynarodowy Konkurs Krzyku odbywający się od 1995 roku!

Na kuchni warmińsko - mazurską miała duży wpływ kuchnia niemiecka, rosyjska i mazowiecka. Wyjątkowymi potrawami tego regionu są: biała kielbasa w piwie, ciasto z jeżynami, dzyndzalki warmińskie (podobne do pierogów), grzyby ze śmietaną, gulasz po mazursku, karmuszka (słodko-kwaśna zupa zawierająca dużo mięsa), plince z pomoćką (placki ziemniaczane z masą z twarogu i śmietany), schab po mazursku, smażona sielawa w zalewie octowej, zapiekanka ze szczupaka, zupa szczawiowa, zupa warmińska.

Dzyndzalki z hreczką i skrzeczkami to wyśmienite pierogi nadziewane farszem z kaszy gryczanej (hreczki) i jajka na twardo, z dodatkiem smażonego wędzonego boczku z cebulą. Dzyndzalki tradycyjnie podaje się z gęstą śmietaną oraz skrzeczkami, czyli chrupkimi skwarkami z boczku, z majerankiem i czosnkiem.

Do regionalnych produktów Warmii i Mazur można zaliczyć: mleko zsiadłe, ser salami mazurski, baleron wędzony z mazurskiej masarni, mazurska słonina wędzona, szynka dylewska dojrzewająca, kawior ze szczupaka, syrop buraczany, sękacz mazurski, brukowiec mazurski, fefernuszki, miód Mazur Garbatych, miody z Barci i Ziemi Oleckiej.

Na terenach województwa występuje takie gwary jak gwara mazurska i gwara warmińska. Obie należą do dialektu mazowieckiego.

KACPER P.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Żyjące obok, siebie na przestrzeni wieków, różne grupy etniczne – Kaszubi, Polacy, Holendrzy i Niemcy, wpływy na rozwój całego regionu. Każdy z nich wzbogaciła te ziemie, pozostawiając dziedzictwo kulturowe, które urzeka swoim pięknem, odmiennością od innych regionów, nie tylko Polski, ale także Europy. Kaszubi i Kociewiaci do dziś kultywują swoją gwarę, obrzędy i tradycje. W skład Kaszub wchodzi Wybrzeże i Pobrzeże Słowińskie, Mierzeja Helska i Pojezierze Kaszubskie aż po tereny Zatoki Puckiej i zatoki Gdańskiej.

Stroje kaszubskie.

CZY WIESZ, ŻE...

- Jastrzębia Góra jest najbardziej na

północ wysuniętą miejscowością Polski z przylądkiem Rozewie, położonym na klifowym wybrzeżu na wysokości 32 m.

- W Tczewie mieści się Muzeum Wisły a w Będominie Muzeum Hymnu Polskiego.

- Najsłynniejszym gdańszczaninem był astronom Jan Heweliusz (1611-1687).

- Tradycją regionu jest organizowany od lat na Starym Mieście w Gdańsku Jarmark Dominikański tj. handlowo-kulturalna impreza trwająca przez 3 tygodnie na ulicach miasta.

- Kaszubskie wycinanki i pisanki z motywami ludowymi są znane w całej Polsce.

WARTO ZOBACZYĆ:

- **Gdańsk**- stare miasto z ulicę Długą i Długi Targ, Żuraw nad Motławą, Dwór Artusa, Fontannę Neptuna, Pomnik Westerplatte, Stadion PGE Arena.

Westerplatte

- **Gdynię** – oceanarium oraz muzeum Statek – Muzeum Dar Pomorza
- **Sopot** zbudowane w 1928 roku najdłuższe drewniane molo w Polsce (512m), Opera

Leśna

- **Łebę**- ruchome wydmy największe w Europie

- **Półwysep Helski**-schrony w Jastarni,

Muzeum Obrony Wybrzeże, fokarium i Latarnia Morska, Cypel Helski.
-**Malbork** -Zamek Krzyżacki, gdzie m.in. Kręcono serial historyczny *Królowa Bona*.

Byłem, widziałem i na pewno odwiedzę te tereny jeszcze raz. Wam również polecam wycieczkę w tamte strony.

Najbardziej znanym przysmakiem tego regionu jest śledź po kaszubsku oraz śledzie z pulkami (ziemniaki w mundurkach ze śledziem w śmietanie)

Język kaszubski używany jest do dziś przez kilkadziesiąt tysięcy Kaszubów zamieszkujących region kaszubski, Polskę, a nawet obszary poza granicami naszego kraju. Należy on do grupy lechickiej, która jest jedyną pozostałością słowiańskich dialektów pomorskich. Jednocześnie jest jednym z języków pomorskich. Kaszubski jest bliski

standardowemu językowi polskiemu, z wpływami języka połabskiego, dolnoniemieckiego i staropruskiego. Oto fragment piosenki kaszubskiej.

"Ahoj Janeczkù"

Pamiãtóm jak dzys słoneczny ten dzień,
czej Janeczk mój w rejs odéńc miól,
zaklepól do dwiérzy, wszedł smialo do seni,
i stąd ju ùsmiéchë mie słól.
Chòc dôwno ju biegł w daleczy ten swiat,
to jednak mëslama je tu,
dze wërósł miłoscë przecëdny nasz kwiat,
dze wszëtkò spiéwalo tak mù:

Ref: Ahoj, ahoj, ahoj, ahoj,
Janeczkù jem twòja, tej's mój.
Ahoj, ahoj, ahoj, ahoj,
dzéweczkò tej's moòò, jem twój! (bis)

PAWEŁ K.

SPRAWOZDANIE Z WYJŚCIA NA PRZEDSTAWIENIE

Dnia 02.02.2017 r. o godz.11:50 klasa Va i Vb wraz z opiekunami: panią Dorotą Kąkol i panią Joanną Setną wybrali się do Goleniowskiego Domu Kultury, na przedstawienie pod tytułem *Tacy Jak My*. Sztukę przedstawiła grupa aktorów z Teatru Artenes z Wrocławia. Głównym bohaterem spektaklu był Mirek, który nie szanował swojej mamy. Chłopca bardzo pochłaniał wirtualny świat i zapominał o codziennych obowiązkach. Jego zachowanie było niegrzeczne nie tylko w stosunku do mamy, ale także napotkanych na drodze rówieśników. Śmiał się z otyłości swojego kolegi Dziobaka, kpil z niepełnosprawnego Zbyszka i żartował z Nataszy, która pochodziła z Ukrainy. Po nietypowej podróży w czasie stał się miłszy i zmienił się na lepsze.

Sztuka bardzo nam się podobała, tylko niektórzy narzekali na nieprzyjemne dźwięki, które towarzyszyły zmianie czasu.

MATEUSZ M I PAWEŁ K

WOJEWÓDZTWO

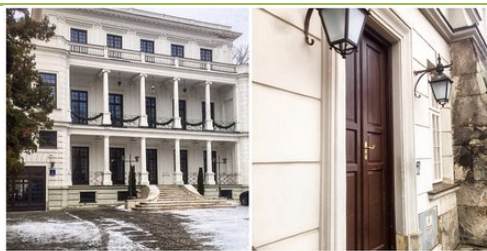
MAZOWIECKIE

Stolicą województwa mazowieckiego jest Warszawa, to tutaj znajdują się siedziby najważniejszych władz państwa, czyli Sejm, Senat, Pałac Prezydencki, Trybunał Konstytucyjny.

Na Mazowszu jest bardzo dużo ciekawych miejsc, zarówno historycznych jak i nowoczesnych. Są to muzea, teatry, filharmonia, place, pomniki, starówki, stadiony, zamki, pałace.

Pałac Kultury

Stare Miasto w Warszawie

Pałac w Ciechanowie

Zamek Czersk

Twierdza Modlin

Nowy dwór Mazowiecki

Kuchnia Mazowska nazywana kuchnią staropolską jest bardzo zróżnicowana – królują tutaj pieczone kaczkę z jabłkami lub faszerowane podrobami, pietruszką i bułką, kurczęta faszerowane, dziczyzna, gołąbki, bigos, pierogi, czarnina, gotowane kasze, zupa grzybowa, żur, a w Warszawie - flaczki po warszawsku. Podstawą kuchni województwa są plony polskiej ziemi, czyli zboża, kasze, fasola i groch.

Gwara warszawska

- absztyfikant
- starający się, chłopak
- alegantcki
- elegantcki
- badylarz
- podmiejski
- hodowca
- warzyw
- bajzel
- bałagan
- bambosze
- kapcie
- bety
- pościel
- browar
- piwo
- bryle
- okulary
- bryndza
- bieda
- cekiny
- pieniądze
- chawira
- mieszkanie
- fajtnąć
- spaść
- farmazon
- oszustwo
- hojrak
- łobuz
- cykorzyć
- tchórzyc; bać się
- doliniarz
- kieszonkowiec
- glancuś
- elegancik
- graty
- narzędzia
- klamoty
- manatki; łachy;
- ciuchy; rupiecie;
- graty
- manele
- rzeczy
- papuga
- adwokat
- patrzalki
- okulary
- raban
- zamieszanie;
- awantura;
- kłótnia
- spust
- apetyt
- statki
- naczynia
- kuchenne

Region mazowiecki,

a zwłaszcza ziemie kurpiowska

i łowicka słyną z malowania wielkanocnych pisanek. Kurpie

i Łowicz słyną też z wycinanek

z motywami kwiatów i ptaków, ale największą tradycją tego regionu są wielkie, kilkumetrowe palmy, które są święcone w Niedzielę Palmową. Do tradycji należy również pasiasty strój ludowy okolic Łowicza. Mazowiecką specjalnością jest turystyka konna.

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego

to jeden z największych polskich zespołów ludowych. Został założony w

1948 r. w skład zespołu wchodzi balet, chór i orkiestra symfoniczna.

Zespół koncertował w wielu miastach Polski, Europy oraz w Kanadzie

i USA.

Dialekt mazowiecki to mowa, której używa się nie tylko na Mazowszu, ale również na

Mazurach, Warmii czy Podlasiu. Szczególnie znana jest gwara warszawska.

Cechy dialektu mazowieckiego są następujące:

- Mazurzenie – wymawianie głosek s, z, c, dz zamiast sz, cz, ż, dź, np.: szyja – syja, żyto-zyto...
- Dodawanie „l” w nagłosce, np.: okno- łokno, owca- łowca
- Zamiast „a” w „o”, np.: wstał- wstol
- Głoski „ke” w „ge” wymawiane są twardo lub miękko, np.: cukierek- cukierek, kiedy – kedy
- Głoski „ami”, „-emi”, „-ymi” wymawiane „-amy”, „-emy”, „-ymy”, np.: „rękami – rękamy, takimi – takymy
- „l” przed „i” wymawiane twardo, np.: lizak – lyzak, lipa – lypa
- Głoski zmiękczone, np.: „pi” – „pj”, „phi”, „psi”, np.: piesek, pchjesek, psiesek

Gwara – w dialekcie mazowieckim funkcjonują także odrębne

gwary:

- Kurpiowska - na terenach Ziemi Łomżyńskiej, Ziemi Różańskiej, Ziemi Nurskiej, Ziemi Wiskiej oraz północno- wschodniej części Ziemi Ciechanowskiej

Miejska Gwara Warszawska w obrębie Warszawy

Gwara Liwska na terenach Ziemi Liwskiej

Gwara warszawska jest stosunkowo nowa, liczy około trzystu kilkudziesięciu lat. Jest to mieszanka polszczyzny z językami rosyjskimi, niemieckimi i jidysz. Zamiast „sze”, „kę”, „ge” wymawiamy „sie” „kie” i „gie” , a „kie”, „gie” jako „ke” i „ge”, np.: „Podałbym renkie, ale nie mogie, małyyna”

AMELIA H.

NASZE REKOMENDACJE NA FERIE

KSIĄŻKA

Złodziejka książek jest powieścią Markusa Zusaka. Opowiada historię młodej, niemieckiej dziewczynki Lisel Maiminger, która żyje w czasach II wojny światowej. Lisel trafia do rodziny zastępczej, która ukrywa Żyda przed nazistowskimi władzami. Uważam, że książka jest fascynująca, gdyż opowiada o przyjaźni oraz o pokazuje, czym było człowieczeństwo w czasach Hitlera.

WERONIKA P.

Dziewczyna i chłopak, czyli heca na 14 fajerek

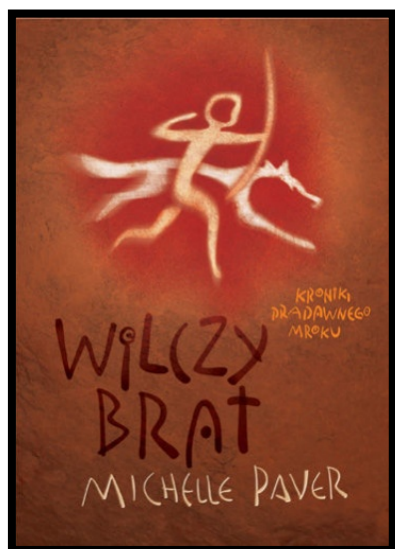
Hanna Ożogowska napisała wiele wspaniałych książek dla dzieci. Moim zdaniem najlepsza jest właśnie *Dziewczyna i chłopak, czyli heca na 14 fajerek*. Tosia i Tomek to rodzeństwo, które z wyglądu jest bardzo do siebie podobne. Akcja rozpoczyna się na początku letnich wakacji. Tuż przed wyjazdem, bez wiedzy rodziców, zamieniają się rolami. Spokojna Tosia jedzie do wujka, który mieszka w leśniczówce i jest bardzo wymagający dla swoich synów. Z kolei niegrzeczny Tomek trafia do cioci Isi do Białegostoku, by pomóc w opiece nad młodszymi dziećmi. Od tej chwili dziewczynka musi udawać twardego chłopaka, a Tomek zmuszony jest chodzić w sukienkach. Polecam tę książkę, ponieważ można się przy niej pośmiać.

WERONIKA P.

Kroniki pradawnego mroku.

Chciałbym “sprzedać” Wam 6 tomowy cykl stworzony przez Michelle Paver *Kroniki Pradawnego Mroku*. To bardzo porywająca seria opowieści fantasy. Akcja dzieje się 6 tysięcy lat temu w epoce kamienia. Bohaterem książek jest Torak, dwunastoletni chłopiec, który będzie musiał zmagać się z demonami, przerażającymi stworami i niechętnymi mu klanami. Jego plemię toczy walkę o przetrwanie w lesie pełnym zagadek i wszechobecnej magii. Ojciec chłopaka zginął, więc został sam. Niemożliwe byłoby przetrwanie bez wiernego przyjaciela-Wilka. W pierwszej części sagi *Wilczy Brat* ojciec Toraka kona. Jego ostatnią wolą jest to, żeby poszedł na Górę Ducha Świata. Naprawdę wciąga, jestem już na 3 części.

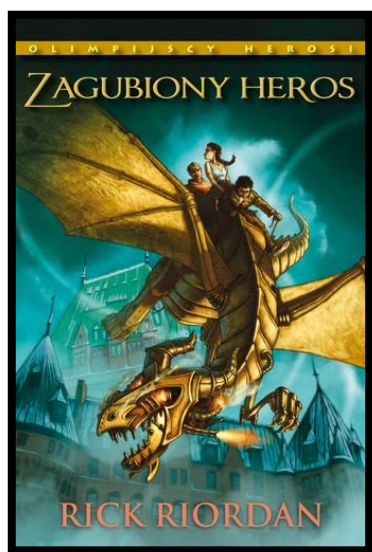

ADAM K.

Zagubiony Heros

Autorem książki jest Rick Riordan. Napisał on cykl książek pt. *Percy Jackson i bogowie olimpijscy*. Tytułowa książka opowiada o przygodach trzech przyjaciół. Jason budzi się w autobusie i nic nie pamięta. On, Piper i Leo są herosami, ale o tym nie wiedzą...

KUBA Z.

FILM

Sing

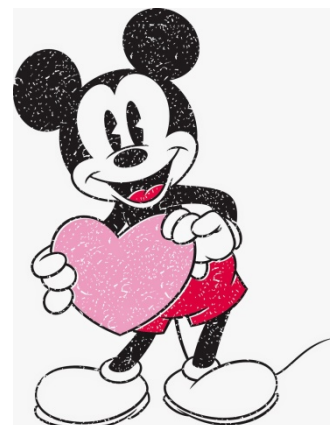
Na początku stycznia na ekranach kinowych ukazał się film pod tytułem *Sing*. Głównymi bohaterami są: Baster Moon, Rosita, Jonny, Mike, Ash, Eddie, Johnny, Meena. W filmie usłyszymy piosenki: *Shake it off*, *Stay With Me*, *Nie zatrzymasz mnie*, *Call me maybe*. Historia bohaterów opiera się na muzyce, rodzinie i innych ważnych sprawach. Teatr koali Bastera Moona odnosi same straty, więc torbacznik postanawia wziąć sprawę w swoje ręce i organizuje konkurs

śpiewania. Polecamy obejrzeć ten film z powodu dobrej muzyki i zaskakującej fabuły.

MATEUSZ M. i PAWEŁ K.

Walt Before Mickey.

Zachęcam do obejrzenia filmu pt.: *Walt Before Mickey*. Film opowiada historię Walta Disneya, który musiał pokonać wiele przeciwności losu, aby osiągnąć sukces. Na początku kariery zmagał się z biedą i sypiał w swojej pracowni, ponieważ nie miał pieniędzy na czynsz.

W trakcie filmu dowiadujemy, w jaki sposób w 1928 roku narodził się pomysł na Myszkę Miki... Myślę, że jest to świetny film dla całej rodziny.

GRA

Minecraft

W Minecraft gra sporo uczniów naszej szkoły. Gra została stworzona przez szwedzkiego programistę Markusa „Notcha” Persona. Obecnie jest rozwijana przez studio Mojang AB pod nadzorem Jensa „Jeba” Bergenstena. Gra jest typu *sandbox* (możesz robić, co chcesz), dlatego nie ma w niej z góry narzuconego celu. Twórcy gry jednak dodają do niej wyzwania. W grze istnieje

kilka trybów: *kreacyjny* służący do tworzenia budowli, *widza* stworzony, aby móc oglądać jak grają inni gracze, *przygodony* umożliwiający granie na mapach stworzonych wcześniej przez innych graczy oraz *przetrwania*, którego nazwa mówi sama za siebie. W wersji 1.0 do gry został dodany *Smok Endu* i początkowo miał być „celem gry”, ponieważ po jego pokonaniu wyświetlały się napisy końcowe, jednak nadal można było grać. W wersji 1.4.2 dodano równie silnego *Withera*, a w wersji 1.8 nieco słabszego od *Smoka Endu* i *Withera*, ale nadal silniejszego od większości potworów *Starszego Strażnika*.

KACPER

Jak widzicie, w naszym kraju
mamy niezliczone skarby, które
czekają, aż je znajdziemy!
Zachęcamy Was do odkrywania
Polski. Zwiedzajcie, smakujcie,
poznawajcie historie miejsc.
Tymczasem, bawcie się dobrze i
odpoczywajcie! Życzymy udanych i
bezpiecznych ferii!

Zespół redakcyjny gazetki *Dino Day*

I WASZ DINOZAUUR!

Piotr